

”Det viktigaste är att vara fri från marknadskrafterna”

Intervju med Arleen Rodríguez i spanska dagstidningen Público

Arleen Rodríguez är en av kubansk TVs mest framträdande personligheter. Hon leder det prestigefyllda debattprogrammet ”Runda bordet” (*Mesa Redonda*), som har mycket höga tittarsiffror. Den kubanska regeringens kritiker säger att programmet ger den officiella bilden. Vi har inte tvekat att ställa de mest kontroversiella frågorna till henne.

Vem bestämmer vilka som ska bjudas in till programmet och hur görs frågorna?

Personerna väljs ut av de organisationer vi bjuder in. Frågorna utformas eller improviseras av den som leder respektive diskussion. Vissa frågor är förberedda, men under diskussionens gång kommer nya frågor upp.

Det ska ju vara ett allsidigt program. Har ni intervjuat Donald Trump eller Spaniens Mariano Rajoy?

Det skulle vi självklart gärna göra. Vi har intervjuat USAs förre president Carter. I TV-kanalen Telesur, som också sänder i Kuba, har vi intervjuat flera presidenter och ministrar som inte sympatiserar med den kubanska politiken. Alla har haft intressanta åsikter men i vårt program ägnar man sig inte åt att kasta glåpord mot den kubanska modellen. Och vi är inte mångsidiga så att vi ger röst till sådana som aktivt är engagerade i verksamhet som riktar sig mot vårt samhälle. Vi ger inte röst åt dem som år efter år ägnar sig åt att ljuga och samarbetar med de stora internationella medierna.

I USA och Europa förknippas den kubanska journalistiken med censur och regeringskontroll. Vad tänker du om det?

I USA och Europa pratar man om kubansk journalistik som man pratar om den kubanska demokratin, utifrån en nedvärderande okunskap. Vår journalistik kämpar sedan länge med att spegla landet vi lever i. Vi är missnöjda, vi är långt ifrån nöjda med vad vi åstadkommit. Men vissa segrar har vi uppnått: Vi är fria från marknaden, vilket är den viktigaste friheten i världen idag. Många av dem som smutskastar journalistiken i Kuba, utan att de läser, lyssnar eller tittar på den, blir förvånade när de ser hurdana vi är. Men jag medger att visst är vi föraktliga för de som har marknadsekonomi som sin modell. Själva är vi också missnöjda med mycket.

Vad tänker du på då?

Jag tänker på att vår teknik inte är den mest avancerade för att producera tidningar och magasin, att vi inte har färgtidningar, att vi har dålig papperskvalitet och att även om ny teknik börjar komma så arbetar vi fortfarande med föråldrad teknik.

Kan du i ditt program kritisera regeringsbeslut eller ta upp klagomål från folk?

Det kan vi och det gör vi. Det viktiga är att folk kan göra det direkt. Eftersom vi är en liten grupp på bara fem, sex personer så stöder vi oss på websidan Cubadebate, som vuxit fram ur vårt kollektiv. Våra program om inrikesfrågor koordineras med Cubadebate och där öppnas forum där man tar emot och också besvarar synpunkter från människor. Det går också att ringa in i samma ärende. I arkiven finns dessa diskussioner och där finns också

stark kritik mot regeringens agerande. Också på Youtube ligger våra sändningar med debatter. Minst en gång i månaden är det fräna diskussioner i en panel av inbjudna journalister från olika medier.

Så man kan komma åt dessa diskussionsforum på nätet och de är öppna för inlägg?
Självklart är de öppna. Gå till www.cubadebate.cu . Därifrån kan man komma till "Runda bordet" och länkar till Facebook.

Är det så att "Runda bordet" sänds i efterhand så att det finns möjligheter att censurera?

Nej, det är inte möjligt. Programmet sänds "live", direkt. I vissa fall, när det finns personer som inte har möjlighet att delta i sändningen, kan intervjuer vara inspelade. Men det är undantagsfall.

Du har rest utanför Kuba många gånger och har kunnat studera hur journalistik fungerar på andra håll. Vad tycker du?

Det första jag gör när jag reser är att kolla de lokala medierna om de är på språk jag förstår (spanska, portugisiska, engelska). Jag minns att vid min första resa, som gick till det Iberoamerikanska toppmötet i Spanien 1992, läste jag många välskrivna artiklar i både El País och i El Mundo. Jag tog t.o.m. med mig tidningar för att spara, som om det hade varit böcker. Samma sak gällde flera år senare med Página 12 i Argentina och La Jornada i Mexiko. De två senare är fortfarande oundgängliga. Men de två från Spanien jag nämnde har jag efterhand blivit djupt besviken på. När det gäller tyska TV-kanalen Deutsche Welles sändningar på spanska och BBC finns det sådant som fångat mig. Men för att säga som det är, det enda som verkligen upplyst mig och gjort mig stolt det görs i Latinamerika. Då pratar jag om vårt Telesur, som jag fortfarande känner mig delaktig i, och TV-kanalen Encuentro, som skapats av Tristán Bauer i Kircheners Argentina.

Annat letar jag efter på nätet i alternativa medier och så upptäckte jag rebellion.org, som Cubadebate är inspirerat av. Tiden är dyrbar och jag har tvingats att bli alltmer selektiv. Numera går jag direkt till de hemsidor som ger mig den information jag är intresserad av. Det är inte svårt att hitta det som tilltalar mig och det som är välskrivet vill jag läsa i sin helhet. Därför har jag inte råd att slösa tid på allt skräp som publiceras överallt. Särskilt undviker jag lögnerna. De gör mig arg. Några av mina kollegor säger att man måste läsa allt för att kunna bemöta det. Det kan nykomlingar i branschen göra, jag har kommit förbi det stadiet. Jag tål inte när lögnen jämförs med sanning.

Vad anser du vara de största utmaningarna och problemen för kubanska journalister?

De största utmaningarna är förknippade med bristen på resurser för att kunna göra ett bra arbete. De svåra åren på 1990-talet har påverkat mediesektorn kraftigt för det finns alltid andra prioriteringar för ett fattigt land, utsatt för blockad, med brist på hårdvaluta. Journalisterna vill ha bättre betalt, de vill ha modern teknik, inklusive bredband hemma, ny utrustning osv. Men vi arbetar seriöst och med värdighet. Det trots att kubanska journalister intensivt uppvaktas av ett ökande antal privata medier som betalar mångdubbelt. Andra krav vi ställer gäller offentliga tjänstemän och deras plikt att ge information, något som under många år inte varit möjligt på grund av den förföljelse och undergrävande verksamhet som Kuba utsätts för och där fakta kan utnyttjas mot oss. Journalistförbundet arbetar hårt för

dessa krav på ökad öppenhet. Om vi tittar på lokala medier finns några som gör de nationella avundsjuka på grund av deras professionalitet.

I Kuba lanseras nya privata medier. Allt från journalister med egna hemsidor till Internetprojekt med utländsk finansiering. Vad tänker du kring det?

De privata medierna befinner sig i utkanten av det som lagen tillåter, men de finns där med stora resurser och okänd finansiering. De kan betala frikostigt för en viss typ av journalistik som vi hittills varit befriade ifrån: framhävande av konsumtionssamhälle, banaliteter, framgångar för osolidariska människor, lansering av varumärken, en livsstil och perspektiv närmare en marknadsekonomi än socialism. Vi har diskuterat detta i Journalistförbundet och väntar på en ny medielag. Nu pratar jag inte om privata bloggar som, enligt min uppfattning, har en ny dynamik och utmanar den traditionella journalistiken. Det vi saknar är regler som är aktualiserade. Det vi bör hindra är en falsk frihet som gör att vi kan bli bakbundna av marknaden, det som sker med så många av våra kollegor runtom i världen.

Du säger att det är mer lönsamt att arbeta för privata medier än för offentliga?

Javisst, de privata har stora resurser och skryter med det. De betalar löner i hårdvaluta som vida överstiger det som offentliga medier kan betala. Visst är det mycket mer lönande. Frågan är hur länge? Jag är övertygad om att många läsare kommer att inse att den som betalar bestämmer. Istället har vi, i de offentliga medierna, verklig frihet att arbeta utifrån våra ideal.

Finns det fängslade journalister i Kuba? Reportrar utan gränser säger att man förtrycker yttrandefriheten.

Jag känner inte till att någon journalist skulle vara fängslad i Kuba och jag är övertygad om att det inte finns många länder där yttrandefriheten är lika stor som här. Det gäller inte bara medierna, som en frihet med de begränsningar som enskilt och kollektivt ansvar medför, utan också i samhället i stort. Här har vi en struktur med organisationer som, med början redan i barndomen, garanterar rätt till ett deltagande som ingen kan förneka. Hur ska man annars kunna förklara att revolutionen överlevt den grymma inringningen av sin mäktige granne alla dessa år? Det har bara kunnat ske med yttrandefrihet. Reportrar utan gränser har många uppgifter som de borde ta itu med i vår region; alla försvinnanden och mord på journalister, men ingen kuban. [just när detta skrivs kommer nyheten om den tionde mördade journalisten i Mexiko bara i år]

Läsare av denna intervju kan tro att du säger så här för att du har speciella privilegier. Vad säger du om det?

Att någon berättar för mig om dessa privilegier. Jag bor i en liten lägenhet i ett flerfamiljshus. Jag har en gammal sliten bil genom mitt arbete. Jag jobbar hårt, inte bara med "Runda bordet", jag skriver och leder ett radioprogram i vilket jag varje vecka intervjuar kubaner och utlänningar, jag medarbetar i dokumentärer och i publikationer som delar mina idéer. Jag vet ingen som är avundsjuk på mig, men jag klagar inte. Jag har valt mitt yrke och det ger mig mycket. Jag klagar inte heller på de svårigheter som det innebär att vara kuban. Det är priset vi måste betala för att försvara vårt samhälle, ett rättvist samhälle.

Vad anser du om hur utländska medier behandlar Kuba?

Jag anser att de stora medierna i allmänhet ger en felaktig, selektiv bild och agerar utifrån en antikommunistisk uppfattning när de pratar om Kuba. De förtalar, ljuger och förtiger. Men inte heller våra egna medier är felfria; de utelämnar och är långsamma. I vår tid med Internet skulle vi kunna göra mycket mer, även om medieblockaden och lögnerna av vårt land nästan är värre än den finansiella blockaden. Och jag pratar inte bara om USA.

Vad anser du att du har som kubansk journalist som man inte har i andra länder?

Det jag har som kubansk journalist och som jag inte skulle ha i många länder är att jag kan leva utan fruktan, utan att vara rädd för att bli fängslad för att säga det jag tänker. Och turen att jag kan arbeta som journalist utifrån solidaritet med jordens fördömda och fattiga. Må de finnas i vårt land eller i något annat. Det finns inget mer givande än att skriva, prata och sprida drömmarna, striderna och segrarna för de många.

Liberación 170818 (nedkortad)

(övers: ZT)